

Universalus dizainas prieinamesnei aplinkai

Neįgaliųjų reikalų departamento prie SADM
direktoriaus pavaduotoja Jolanta Šliužienė
2012 m. birželio 27 d.

Kodėl kalbame apie universalų dizainą?

Jungtinių tautų neįgaliųjų teisių konvencija

Nuo 2010 m. gegužės LR Seimo priimtu įstatymu patvirtintas teisės aktas

2 straipsnis „Sąvokos“

universalus dizainas – gaminių, aplinkos, programų ir paslaugų, skirtų naudoti visiems žmonėms kuo platesniu mastu, dizainas, kai nėra pritaikymo ar specializuoto dizaino būtinybės. Universalus dizainas taip pat reiškia pagalbinius įrenginius, skirtus konkrečioms neįgaliųjų grupėms, kai tai yra būtina.

Jungtinių tautų organizacijos neįgaliųjų teisių konvencija (4 straipsnis)

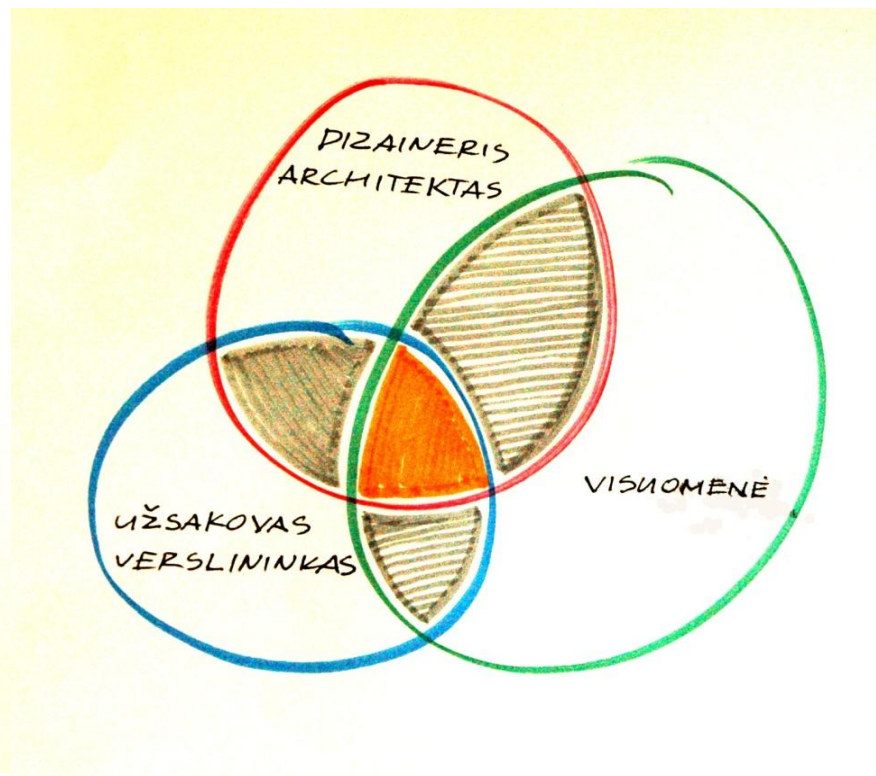
Bendri valstybės įsipareigojimai:

- imtis arba skatinti imtis mokslinių tyrimų
- remti ir skatinti veiklą, susijusią su universalus dizaino prekių, paslaugų, įrangos ir priemonių projektavimu, konstravimu, statymu
- statiniai ir prekės, turi būti tokios, kad jų pritaikymui atskirų grupių gyventojams reikėtų kuo mažiau sąnaudų
- remti universalus dizaino idėją rengiant standartus ir gaires

Kiti tarptautiniai teisės aktai

- 2001 m. Europos Tarybos Ministrų komiteto rezoliucija ResAP (2001) 1 (Tomaro rezoliucija) dėl universalios dizaino principo dalyko įtraukimo į visas profesijų, susijusių su aplinkos formavimu, programas
- 2006 m. ET Ministrų komiteto rekomendacija Rec(2006)5 Dėl ET Veiksmų plano skatinti žmonių su negalia, teise, visapusišką dalyvavimą visuomenėje: žmonių su negalia gyvenimo kokybės gerinimas Europoje 2006-2015 metais
- 2009 m. Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacija šalims narėms dėl aktyvaus dalyvavimo užtikrinimo įgyvendinant universalios dizaino strategiją CM/Rec(2009)8

Kodēl tai svarbu?

VISUOMENĖ

1896 m.

Vidutinė gyvenimo trukmė Lietuvoje
32 m.

2008 m.

Vidutinė gyvenimo trukmė Lietuvoje

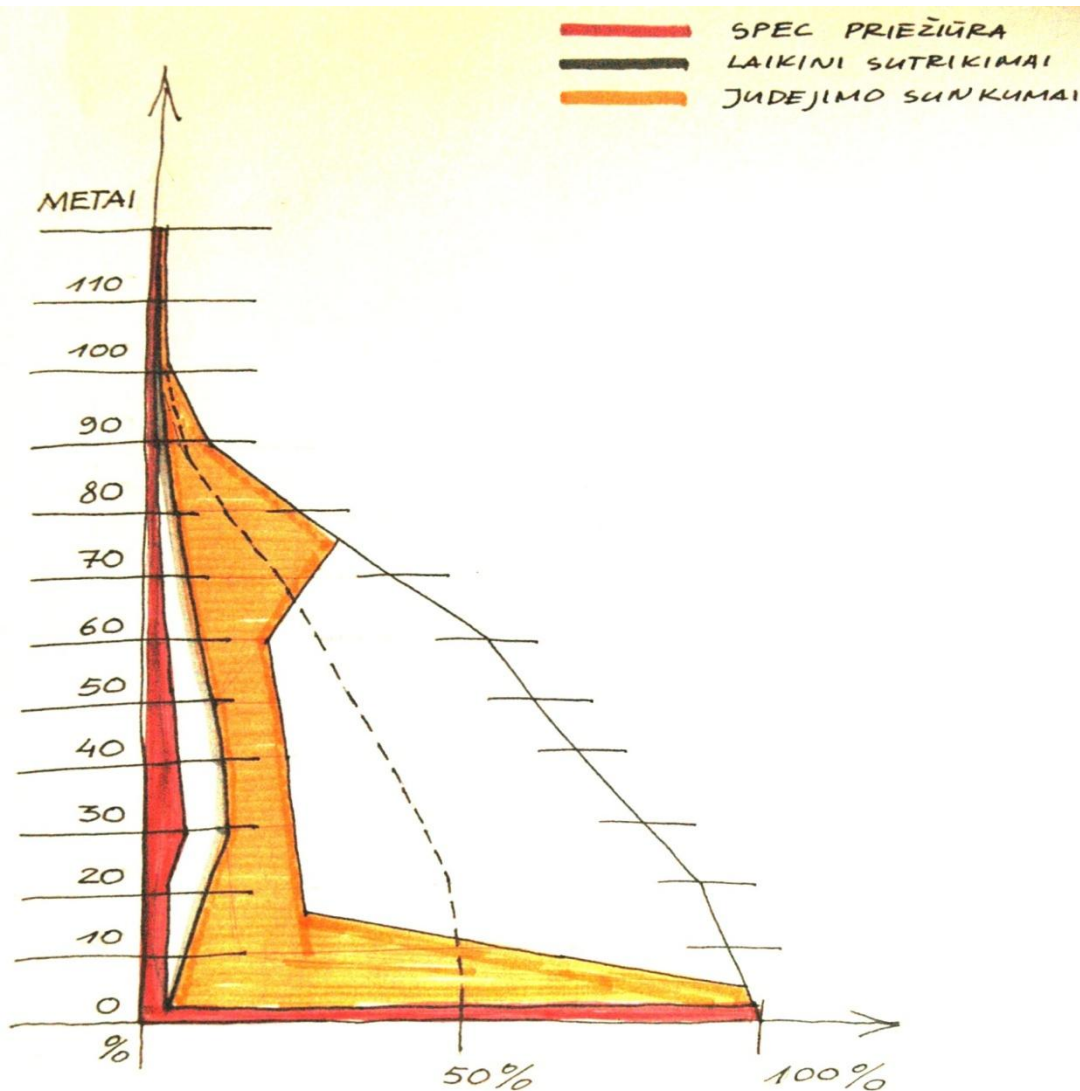
moterų 77,57 m.

vyrų 66,30 m.

2050 metais kas trečias Lietuvos gyventojas bus 60 ir daugiau metų amžiaus

Universalus dizainas
didina paslaugų
vartotojų ratą 40 %

turizmą 20 %

Universalaus dizaino principai

- **Lygios galimybės** – gali naudotis itin didelis naudotojų ratas, nėra segregacijos, prieinamumas „nematomas“
- **Lankstumas** – tais pačiais produktais ar aplinka patogų naudotis ir tenkinti skirtingus individualius poreikius

Universalaus dizaino principai (2)

- **Paprastumas ir intuicija** – paprasta ir intuityviai suprantama, kaip naudotis produktu ar aplinka nepriklausomai nuo jo gebėjimų, žinių, raštingumo, proto gebėjimų
- **Suprantama informacija** – pateikiama efektyvi informacija pagal naudotojo sensorinius gebėjimus (klausa, regėjimas), kalbos žinojimą
- **Klaidos tolerancija** – minimali žalos tikimybė aplinka ir produktu pasinaudojus klaidingai
- **Minimalios fizinės pastangos** – naudojantis padeda išlaikyti neutralią kūno poziciją ir naudoti kuo mažiau fizinių pastangų

Universalaus dizaino principai (3)

- **Tinkamas dydis ir erdvė** – pakankama erdvės naudoti pagalbinėmis judėjimo priemonėmis, kūdikių vežimėliais, tinkami aukščiai (pvz. durų rankenų aukštis ir pan.)

Ką daro Neįgaliųjų reikalų departamentas?

- Vykdyta Neįgaliųjų socialinės integracijos 2010-2012 metų programos priemonė „**Skleisti universalaus dizaino idėją, organizuoti seminarus, mokymus universalaus dizaino tema specialistams, dirbantiems aplinkos planavimo bei projektavimo, neįgaliųjų socialinės integracijos srityse**“
- 2011 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais 4 seminarai Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir Molėtuose,
- 86 dalyviai
- Organizuoti mokymai-seminarai savivaldybių specialistams: savivaldybių architektams, statybos ir aplinkos projektuotojams, architektus vienijančioms organizacijoms, savivaldybių administracijų strateginio planavimo specialistams, viešojo transporto administravimo atstovams, neįgaliųjų, pagyvenusių, jaunimo, studentų, šeimų teises ginančioms bei remiančioms asociacijoms.

Seminarų temos

Trumpa demografinės situacijos bei aplinkos pritaikymo Lietuvoje apžvalga (Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjungos atstovė Indrė Bitinaitė)

Universalus dizainas tarptautiniuose teisės aktuose: sąvoka ir taikymas (Jolanta Šliužienė)

Tvari aplinka ir universalus projektavimas (Vilniaus dailės akademijos Architektūros katedros vedėjas, Prof. Marius Šaliamoras)

Planavimas, projektavimas, įgyvendinimas, stebėjimas, vertinimas (Jolanta Šliužienė)

Kitos temos

Seminarų dalyvių atsiliepimai

Seminarų dalyvių vertinimai tik **labai geri** ir **geri**.

Seminarų dalyvių reakcijos: universalus dizaino idėja puiki, REIKIA REGLAMENTAVIMO

Universalaus dizaino idėjos sklaida

Parengti ir patalpinti 4 straipsniai apie universalų dizainą:

- Statybininkų asociacijos leidžiamame laikraštyje „Statybų žinios“
- interneto svetainėse: Geroszinios.lt, Veidas.lt, Valstietis.lt,

Apie universalų dizainą kalbėta:

- LTV programoje „Labas rytas“ 2011-11-08.
- LR laidoje „Klasikos programoje“ laidoje „Arčiau manęs“ 2011-11-20

- 2012 m. numatyta Neįgaliųjų socialinės integracijos 2010-2012 m. programos priemonei „**Parengti ir patvirtinti Rekomendacijas prie STR, reglamentuojančių statinių pritaikymą neįgaliesiems vadovaujantis universalus dizaino principais**“ įgyvendinti lėšų neskirta

Pasiūlymai Nacionalinei neįgaliųjų socialinės integracijos programos priemonėms

- **skleisti universalaus dizaino idėją**, organizuoti mokymus specialistams ir parengti rekomendacijas statybos techniniams reglamentams
- **įvertinti** universalaus dizaino principų taikymo aplinkos, statybos, transporto, gamybos bei viešųjų pirkimų srityse **reglamentavimo reikalingumą ir prireikus parengti teisės aktų**, reglamentuojančių universalaus dizaino principų taikymą **projektus**, numatyti projektuotojų sertifikavimą
- inicijuoti Universalaus dizaino **metodinio centro steigimą** (gali būti keli steigėjai, galima numatyti jo veiklos laikotarpį, pvz. 5 metams, centras vykdytų UD metodikų rengimą, konsultuotų projektuotojus, vykdytų mokymus, sertifikuotų, kontroliuotų UD principo taikymą)
- parengti Universalaus dizaino kūrimo **skatinimo finansavimo tarkos aprašą** ir teisės aktų nustatyta finansuoti universalaus dizaino kūrimo skatinimo projektus

Dėkoju už dėmesį

Daugiau informacijos www.ndt.lt

